

KLÁRA TRSKOVÁ / 12. 1. 2021

Praha vs. venkov ve filmech

Pohled do očí a Evžen mezi námi

Na YouTube kanálu Česká filmová klasika jsou volně ke zhlédnutí dva filmy, jejichž děj se odvíjí od touhy po životě v hlavním městě. V satirickém filmu *Evžen mezi námi* (1981) opouští mladý Evžen rodné město a vydává se do Prahy na zkušenou. Atmosféru maloměsta režisér Petr Nýdrle zjednodušeně vykresluje pomocí kamerových jízd kolem dvougeneračních domků s dvorky, které doplňují pobíhající slepice a hlášení místního rozhlasu. Mladík se dobrovolně vzdává zajištěného života v domě svých rodičů, aby se sám s kufrem v ruce proplétal Prahou. Noční město se z pohledu nově příchozího Evžena skládá z pasáží, světelné reklamy a záběrů na vystavené zboží. Během dne je ruch města naznačen tradičně množstvím aut a spěchajících chodců v ulicích.

Evžen se v Praze snaží rychle zorientovat a navázat užitečné známosti. Po večírku s neznámou dívkou a jedné noci strávené v panelákovém bytě na pražském sídlišti kontaktuje Láďu, který pochází z Evženova rodiště. Láďův polorozpadlý pavlačák má do ideálního bydlení velmi daleko, přesto se Láďa cítí oprávněn udělovat méně protřelému kamarádovi rady, jak se má ve velkoměstě zařídit. Nejdůležitější je podle něj mít „škváru“. Protože je ale Evžen úplně bez prostředků, zužuje se jeho pobyt v hlavním městě na flâneurské pobývání ve veřejném prostoru. Když se Evžen kvůli své potulné existenci dostane na policejní služebnu, policista mu vysvětlí, že mezi městem a venkovem není vlastně žádný rozdíl, protože i na vesnicích se prodává zelenina načerno. Problém s bydlením se Evženovi podaří vyřešit až díky přátelství s hrobníkem a hlídačem na jednom z pražských hřbitovů, který svým klidem nápadně připomíná atmosféru maloměsta. Praha si ale po nějaké době Evžena přizpůsobí k obrazu svému – aby měl své jisté, musí rezignovat na povolání básníka, kterým se zpočátku snad chtěl stát.

Ve filmu režiséra Oldřicha Daňka *Pohled do očí* z roku 1961 žije hlavní hrdinka v malebném historickém domě s výhledem na Karlův most. Její cesta je přesně opačná než Evženova: Olga se má z pracovních důvodů přestěhovat do menšího moravského města. Stěhování nařízené shora by mohla zvrátit jen tím, že by se provdala za jednoho ze svých pražských kamarádů.

Díky tomu, že Olžin otec zahynul v koncentračním táboře, mohou ostatní postavy filmu Olgu neustále nabádat, že by na sebe měla mít vysoké mravní nároky. Odkaz otce-hrdiny se tedy promítá i do rozhodování o stěhování do Kopřivnice. Žena musí zvážit, zda je morální, že volí sňatek z rozumu a upřednostňuje klidný život v Praze. Po jedné probdělé noci, kterou Olga stráví ve vzpomínkách na poslední setkání s otcem v kanceláři gestapa, se konečně rozhodne přijmout mimopražskou práci.

I když je politické ladění obou filmů velmi rozdílné, život v hlavním městě je v *Pohledu do očí* zobrazen velmi podobně jako v o dvě dekády pozdějším snímku *Evžen mezi námi*. V době vzniku filmů je hlavní nádraží ústředním bodem, kterým se do Prahy vstupuje či se z ní na dlouho odchází. Postavy jednoho i druhého snímku se pohybují v prostředí mezi pražskými kavárnami a náplavkami, ve filmech nechybí záběry na ikonické historické památky a noční ulice osvětlené neonovými nápisy. Praha je také vnímána jako místo, kde by chtěl žít každý, protože v ní obyvatelé mají více příležitostí. Jediná postava, která má opačný názor a stěhuje si na roztěkanost velkoměsta, je Evženův starší bratr, jenže svědectví pyžamového povaleče, který se opakovaně nedostal na vysokou školu, je snadné vzít na lehkou váhu.